

Krapp & KVS

De Duivels Les Diablos De Duivels Les Diablos De Duivels

Mats Vandrogenbroeck, Timo Sterckx
& Nona Demey Gallagher

KVS

De Duivels / Les Diables

Krapp & KVS

Mats Vandroogenbroeck,
Timo Sterckx &
Nona Demey Gallagher

Persuitednodiging

📅 Première 27.04.2023
📅 27.04 > 05.05.2023
📍 KVS BOX

Contact pers

👤 Marlies Dhaene
✉ marlies.dhaene@kvs.be

Spreiding & tourmanagement

👤 Saskia Liénard
✉ saskia.lienard@kvs.be

Credits

Concept

Mats Vandroogenbroeck,
Nona Demey Gallagher,
Timo Sterckx (KRAPP)

Spel

Mats Vandroogenbroeck,
Timo Sterckx, Fleur Perneel,
Bastiaan Vandendriesche,
Maria Zandvliet, Fiene Zasada

Tekst

Mats Vandroogenbroeck

Regie

Nona Demey Gallagher

Dramaturgie

Dina Dooreman

Kostuums

Eleni Ellada Damianou

Schildering

Emiel Vandekerckhove

Begeleiding

Valentijn Dhaenens

Affichebeeld

Anton Claeys, Lieselot Siddiki

Vertaling

Trevor Perri,
Anne Vanderschueren

Productieleiding

Catherine Vervaecke

Productie

KRAPP & KVS

Coproductie

Perpodium, Reiefestival

Met de steun van

De Grote Post, de Belgische
Federale Overheid via
Cronos Invest

et *De Duivels/Les Diables* gaat
Krapp — het theatercollectief van
Mats Vandroogenbroeck, Nona
Demey Gallagher en Timo

Sterckx — aan de slag met één van de beruchtste
tovenaarsprocessen uit de Europese geschiedenis.

Het is 1632; het vroegmoderne Frankrijk is volop
aan het herstellen van de pestepidemieën en
godsdienstoorlogen die overal in het land chaos,
hongersnood en verdeeldheid zaaiden. Al geruime
tijd drijft de Katholieke Kerk als reactie op de
Protestantse Reformatie de controle op en voert
een zuivering van het geloof en zijn onderdanen
door. Kardinaal de Richelieu, op dat moment de
eerste minister van Frankrijk, strijdt in naam van
koning Lodewijk XIII tegen onafhankelijke
binnenlandse facties die een machtige
gecentraliseerde staat belemmeren.

In hetzelfde jaar wordt de Franse stad Loudun
opgeschrikt door een golf van demonische
massahysterie. De non Jeanne des Anges
— moeder-overste van het Ursulinenklooster in de
stad — beweert bezeten te zijn door de duivel. Al
snel raken haar 17 medezusters besmet door
eenzelfde demon. De nonnen wijzen de
progressieve, seksueel promiscue priester Urbain
Grandier aan als schuldige. De welbespraakte pater
jezuïet was op dat moment reeds persona non
grata aan het hof in Parijs, na zijn verzet tegen de
afbraak van de stadsmuren; een staatsopdracht
waarvoor commissaris Jean Martin de
Laubardemont werd aangesteld. Op vraag van
Richelieu onderzoekt Laubardemont de
demonische zaak verder in een poging om
Grandier monddood te maken. Na een
hardvochtig (schijn)proces belandt de priester
uiteindelijk op de brandstapel.

Al eeuwenlang buigen romanciers en historici zich
over de bezetenheid van Loudun. Filosoof Michel
De Certeau omschreef de bizarre gebeurtenissen
als een complex staaltje politieke theater: 'De
duiveluitdrijvingen transformeerden tot een groots
publiek proces: een confrontatie tussen geloof en
wetenschap, een debat over wat zeker is en
onzeker, over rede, over het bovennatuurlijke en
autoriteit. Het was een 'theater' dat nieuwsgierigen
aantrok uit heel Europa.'

De zaak Loudun resonanceert volgens Krapp op
bijzondere wijze met de eigen tijd waarin politieke
paranoia, complotdenken en religieuze retoriek

steeds vaker worden ingezet als mediagenieke
strategieën om maatschappelijke minderheden te
framen én verbranden. Het proces duwde alle
betrokken partijen in een specifieke, theaterale rol
die zowel emanciperend als vernietigend kon
werken. Zowel de bezeten nonnen als de beklaagde
Grandier werden in die zin acteurs in een groots
opgezet politiek toneel dat zich boog over
gloednieuwe maatschappelijke vragen.

De gebeurtenissen in Loudun tonen haarscherp
aan hoe nieuwe denkbeelden vaak hand in hand
gaan met reactionaire opwellingen. Net in een tijd
van grootse transitie — van wetenschappelijke
revolutie en beginnend verlichtingsdenken
— doemden de vergeten duivels weer op; sterker,
machtiger én conservatiever dan ooit.

Urbain Grandier, die zich openlijk uitsprak tegen
het priesterlijk celibaat en fel tekeer ging tegen het
autoritaire bewind van het Franse koningshuis,
werd gereduceerd tot een diabolische tovenaer. En
in een tijd waarin vrouwen systematisch
onderdrukt werden, waarin heksenverbrandingen
en feminicide hoogtij vierden, moesten de bezeten
zusters de rol van (mannelijke) demon aannemen
om 'veilig' te ventileren over hun permanente staat
van oppressie. Hoewel 'bezetenheid' traditioneel
wordt gezien als een staat van totaal
controleverlies, noemt De Certeau de demonische
possessie van de betrokken nonnen ook 'een
rebellie van de Amazones'. De bezetenheid is
volgens hem evengoed 'een opstand van vrouwen:
vrouwen die agressief en provocatief zijn, en via de
exorcismes voor het eerst hun meest onderdrukte
verlangens en noden kunnen communiceren.'

Met *De Duivels/Les Diables* neemt Nona Demey
Gallagher de regie in handen. Timo Sterckx
speelt de rol van Urbain Grandier. Mats
Vandroogenbroeck schreef een nieuwe
theatertekst op basis van historisch materiaal,
gaande van romans en processtukken tot
getuigenissen van toehoorders, duiveluitdrijvers,
slachtoffers en beklaagden. Ook verschillende
fictieve zijlijnen werden doorheen het verhaal
geweven, onder meer geïnspireerd door het
onderzoek van academica Silvia Federici, om de
complexe beweegredenen van de vrouwelijke
personages actiever naar voren te brengen. *De
Duivels / Les Diables* is de derde voorstelling van
Krapp. Ze maakten ook *Weird Tales* (2021) en
*Through The Looking-Glass (and what we found
there)* (2019).

Lichaam / Geest

Met zijn bekende stelling 'Cogito, ergo sum' — 'Ik denk, dus ik ben' — scheidt Frans filosoof René Descartes aan het begin van de 17de eeuw de geest radicaal van het lichaam. Binnen zijn mechanistische filosofie werd de ratio de protagonist en werd het lichaam een gedehumaniseerde machine, vol passies die enkel gecontroleerd en geneutraliseerd konden worden door de rede. Het gedachtegoed dat de rationele geest centraal staat, legitimeerde zowel de macht van God als een onderscheid tussen klassen, rassen en seksen. Net zoals de arbeider en de slaaf was de vrouw een irrationeel wezen dat geestelijk te zwak was om de subversieve passies en humoren onder controle te houden. In een Frankrijk dat geteisterd werd door pest en godsdienstoorlog werd het lichaam zo

een politiek instrument om werkkrachten en vrouwen te onderwerpen om de bevolkingsgroei te stimuleren, de kerkelijke macht te versterken en het staatskapitaal te vergroten. Binnen dat idee werden vrouwelijke ziektebeelden, zoals hysterie, veroorzaakt door een rondwalende uterus; een wild en onbetrouwbaar orgaan dat getemd kon worden via het huwelijk. Kerk en staat voerden strenge regels op rond voortplanting, het huwelijk en contraceptie en de vrouw werd gereduceerd tot een 'reproductiemachine'. Het vrouwelijk lichaam werd een staatszaak, hun eeuwenoude kennis van de natuur werd geschandaliseerd, in het bijzonder vroedkunde, alternatieve geneeskunde en kruidenkunde.

Doorheen de 16e en 17e eeuw verloren vrouwen vrijwel al hun vrijheden in het maatschappelijke leven. Voornamelijk vrouwen zonder gezin, prostituees, alleenstaande moeders en vroedvrouwen werden gewantwoord. Steeds sterker doemde het beeld van de heks op, vaak een oude, vereenzaamde vrouw die in armoede of teruggetrokken in de natuur leefde. De heks werd gezien als een promiscue en rebelse vrouw, die tijdens de hedonische heksensabbat copuleerde met de duivel en via een betovering de geest van mannen corrumpeerde en hun autoriteit ondermijnde. De heks werd staatsvijand nummer één, en honderdduizenden vrouwen werden verbrand, opgehangen of gefolterd. Ze werden onder meer veroordeeld voor anticonceptieve magie, sodomie, kindermoord en aanbidding van dieren. Na de piek van de heksenverbrandingen aan het eind van

de 17e eeuw veranderde het vrouwbeeld geleidelijk aan. Het prototype van de vrouw als deugdzaam en onschuldig kreeg vorm, een periode die ook wel de naam 'the century of the saints' kreeg. Deze heiligverklaringen vielen voornamelijk te beurt aan (religieuze) vrouwen, na een woelige periode van demonisering en hekserij. Een bezeten vrouw doorstond de folteringen van de exorcismes als een vorm van martelaarschap, een nobel offer dat gemaakt moest worden om een heilige status te verwerven. Een praktijk die volledig strookte met de wetenschappelijke visie dat het hardhandig temmen van het lichaam helend werkt voor de geest. De publieke exorcismes hadden bovendien een voorbeeldfunctie, de absolute macht van de kerk werd gedemonstreerd als een duidelijke overwinning van geloof en zuiverheid over ketterij en rebellie.

Heks / Heilige

'De bewening van Christus' uit de Notre Dame à la Rose in Lessines (ca late 16de eeuw). We zien Jezus met borsten. Zulke werken suggereren dat God en Christus niet uitsluitend mannelijke, maar ook vrouwelijke, moederlijke aspecten hebben.

Tekening door Jan Ziarnko uit het boek 'Tableau de l'inconstance des mauvais anges et ça demons' van Pierre De Lancre (1612). Het feestmaal als terugkerend thema in afbeeldingen van de heksensabbat, een duivelse fantasie in een periode waarin Europa kampte met grote hongersnood.

Een kopie van het pact tussen Urbain Grandier en de duivel, geschreven in gespiegeld Latijn. Het document, ondertekend door verschillende demonen, waaronder Satan, Leviathan en Astaroth, werd gebruikt als bewijsmateriaal tijdens het proces. (1634)

Portret van Urbain Grandier (1627)

Kardinaal de Richelieu door Philippe de Champaigne (1640). De allereerste eerste minister van Koning Lodewijk XIII en premier van Frankrijk.

Portret van Jeanne des Anges, overleden 29 januari 1665. Na de duiveluitdrijving verschenen de namen van 'Jezus', 'Maria' en 'Saint-Joseph' op haar hand. (datum onbekend)

Een tekening uit het boek 'Utriusque Cosmi, maiores scilicet et minores, metaphysica, physica atque technica Historia' van Robert Fludd (1617-1621). De rationele geest als fundament van de kosmos. Aarde en hemel krijgen hun plek in de schedel, waar de menselijke kennis ontstaat.

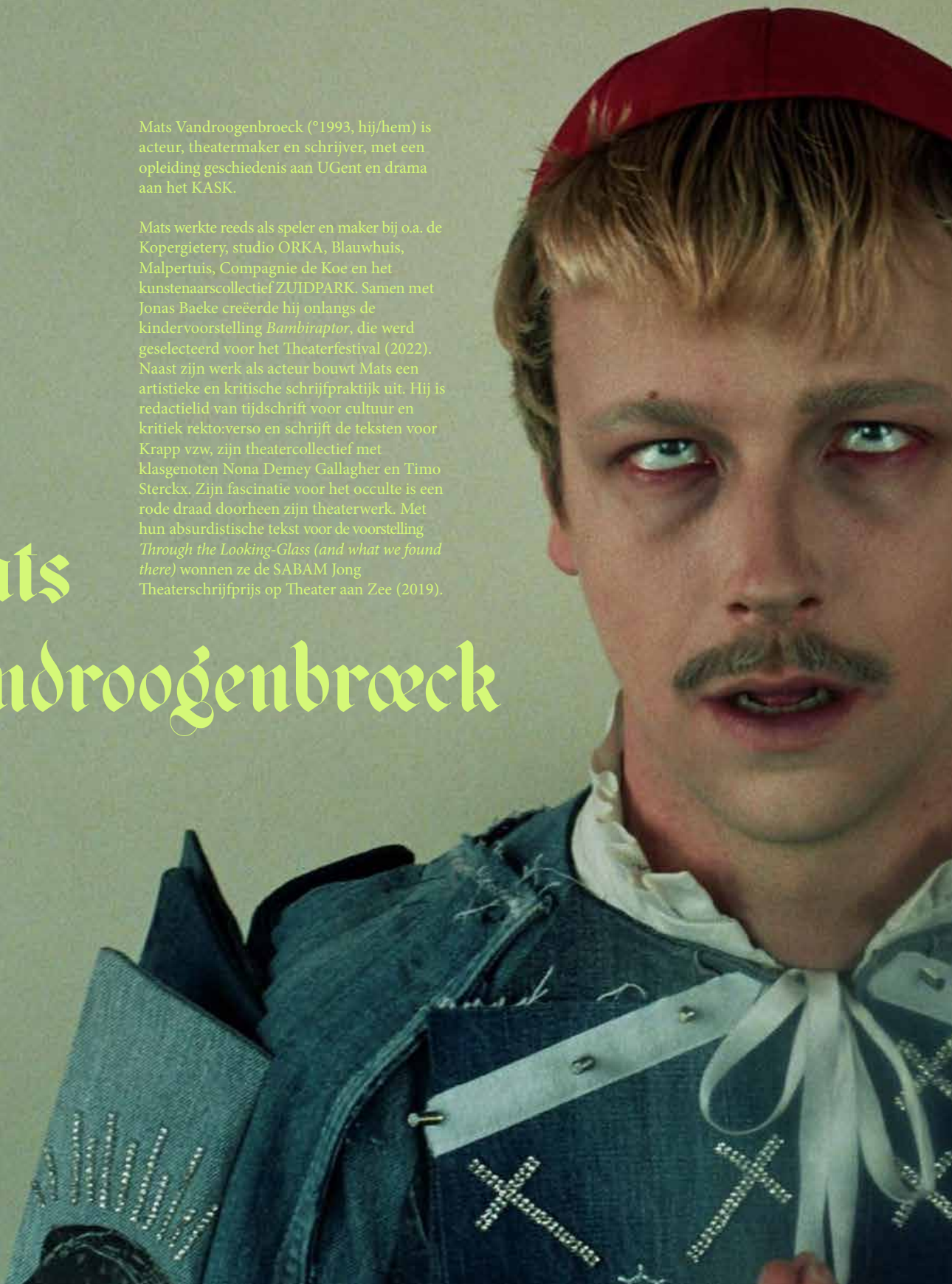

Een miniatuur van de wonde van Jezus uit een Middeleeuwse gebedenboek. Een snede waaruit het christelijke leven wordt geboren. (ca 1349)

Mats Vandroogenbroeck

Mats Vandroogenbroeck (°1993, hij/hem) is acteur, theatermaker en schrijver, met een opleiding geschiedenis aan UGent en drama aan het KASK.

Mats werkte reeds als speler en maker bij o.a. de Kopergieterij, studio ORKA, Blauwhuis, Malpertuis, Compagnie de Koe en het kunstenaarscollectief ZUIDPARK. Samen met Jonas Baeke creëerde hij onlangs de kindervoorstelling *Bambiraptor*, die werd geselecteerd voor het Theaterfestival (2022). Naast zijn werk als acteur bouwt Mats een artistieke en kritische schrijfpraktijk uit. Hij is redactielid van tijdschrift voor cultuur en kritiek *rekto:verso* en schrijft de teksten voor Krapp vzw, zijn theatercollectief met klasgenoten Nona Demey Gallagher en Timo Sterckx. Zijn fascinatie voor het occulte is een rode draad doorheen zijn theaterwerk. Met hun absurdistische tekst voor de voorstelling *Through the Looking-Glass (and what we found there)* wonnen ze de SABAM Jong Theaterschrijfprijs op Theater aan Zee (2019).

Nona Demey Gallagher

Nona Demey Gallagher (*1995, zij/haar) is theatermaker en studeerde af met een masterdiploma drama aan het KASK, Gent. Ze werkte onder meer samen met Ontroerend Goed (*Loopstation*), KOPERGIETERY en Beeldsmederij De Maan (*plastiekBERTRAND*), DE Studio (*Dreaming Not Sleeping*) en CAMPO / De Koe (*In Koor!*).

Samen met Mats Vandroogenbroeck en Timo Sterckx vormt ze het theatercollectief Krapp. Ze maakten *Through The Looking-Glass (and what we found there)* waarmee ze de Theaterschrijfprijs wonnen op Theater Aan Zee #19 en *Weird Tales*, een feministische horrorfilm op scène over het leven van Mary Shelley. Hierin vertolkte Nona schrijfster Mary Shelley.

Naast theater studeerde Nona ook Vlaamse Gebarentaal aan Doof Vlaanderen en creëerde ze samen met Imke Mol *EROTICA*, een performance waarin ze erotische poëzie van vrouwelijke auteurs omzet in Vlaamse Gebarentaal. Nona regisseert in 2023 *De Duivels / Les Diables* van Krapp en haar opkomend radicaal-feministisch project *Up Your Ass* in CAMPO.

Timo Sterckx (°1995) is theatermaker en acteur; hij studeerde Drama aan het KASK in Gent. Na zijn opleiding ging hij meteen aan de slag bij De Roovers alsook bij Louis Janssens en Ferre Marnet voor *Toverberg*, hun tweede samenwerking na *#BOS*.

Samen met Louis maakte hij eerder ook *The Greatest Show On Earth*, een voorstelling waarvoor Timo een volledig boek uit het hoofd leerde. Met Mats Vandroogenbroeck en Nona Demey Gallagher vormt hij Krapp. Ze creëerden *Through The Looking Glass (and what we found there)*, een voorstelling die werd bekroond met de TAZ#19 Theaterschrijfprijs, en nadien *Weird Tales*. Naast zijn eigen werk speelde hij mee in projecten van Myriam Van Imschoot/Cie De Koe, Theater Malpertuis en Julie Cafmeyer. Met zijn eigen werk werd Timo o.a. vier keer geselecteerd voor Theater Aan Zee. Binnenkort is hij te zien in nieuwe voorstellingen van Bruno Vanden Broecke en WOLF WOLF.

Timo Sterckx

Bastiaan Vandendriessche

Bastiaan Vandendriessche is acteur, theatermaker en schrijver, met een opleiding Internationale Politieke Wetenschappen (Ugent) en Drama aan het Conservatorium Antwerpen.

Naast zijn werk als speler en theatermaker bij Ontroerend Goed, Orkater, 4Hoog, Jotka Bauwens en Krapp, schrijft hij sinds 2017 ook eigen werk (*De Fuut*, *A white man's burden*, *Ode aan Buldegart*, *Mockingbird*, *Dorian*). Met zijn debuutvoorstelling *De Fuut* won hij de International Best Performance award op Amsterdam Fringe 2017; met de vertaalde versie speelde hij in Engeland en Schotland (Big in Belgium). *A white man's burden* creëerde Vandendriessche bij Theater Rotterdam. Met *Ode aan Buldegart* werd hij finalist voor de Toneelschrijfprijs 2020 waarna de tekst in samenwerking met de KVS en Mike Tijssens in het Frans werd vertaald (*Ode a Hurlgarde*). Momenteel werkt de theatermaker aan zijn eerste literaire werk *Staat*, op korte en hopelijk erna lange liefde, mede ondersteund door Literatuur Vlaanderen.

www.bastiaanvandendriessche.com

Fleur Perneel

De Brugse Fleur Perneel behaalde een bachelor in de vrije kunsten aan het KASK en studeerde af als artieste in de circuskunsten aan ESACTO' Lido (Toulouse). Ze heeft ook een diploma van de AHK in Mime-opleiding (Amsterdam).

De artieste creëert en voert haar solo *HUNT OR BE HUNTED* uit in Vlaanderen, Frankrijk en Spanje. Als acro-danseres is ze binnenkort te zien in *Eldorado*, een creatie van Cy Nicanor De Elia, en als performer en muzikant in Nadine O'garra's *A Chaque Pas Que Je Fais Je Laisse Une Empreinte Dans Le Paysage*. Ze schrijft en speelt ook in de openluchtvoorstelling *J'ai creusé des chutes*, samen met Paloma Arcos en Kaïssa Roulx. In haar eigen creatie *De kleine finale van hert* staat ze samen met haar vader op scène (première voorjaar 2024).

Maria Zandvliet

Maria Zandvliet (1999, zij/haar) studeerde eerst een jaar filosofie aan de Universiteit van Amsterdam voordat ze aan de toneelopleiding van Kask in Gent begon, waar ze volgend jaar haar master zal afronden.

Naast *De Duivels* heeft Maria al meerdere projecten achter de rug. In 2021 maakte ze samen met Toon Acke *De Onderspitdelver*, een voorstelling gebaseerd op het gelijknamige boek van Thomas Bernhard. Vervolgens maakte ze in 2022 de voorstelling *Opnieuw*, een vrije bewerking van *Wachten op Godot* van Samuel Beckett. Datzelfde jaar liep ze een regiostage bij Benjamin Abel Meirhaeghe bij Toneelhuis. Verder zal Maria zich het komende jaar toeleggen op het maken van een bewerking van *The Sound of Music*.

In *De Duivels* zal ze de rollen van Madeleine en Kardinaal de Richelieu op zich nemen.

Fiene Zasada

Fiene Zasada (2000, zij/haar) haalde haar secundair diploma Woordkunst-drama aan het Lemmensinstituut in Leuven. Nu studeert ze drama aan het KASK in Gent waar ze volgend jaar haar master zal afronden.

Als kind had ze een grote fascinatie voor het musicalgenre. Samen met mede-dramastudenten Bavo Buys en Matilde Casier vormt ze het collectief *De Miserabeln*, hun theatrale West-Vlaamse musicalkoor. Fiene deed in 2022 stage bij Walpurgis in de Librettolezing *AIDA*. In *De Duivels/Les Diables* van Krapp zal ze de rol van Moeder Jeanne vertolken.